

Ve de la pàgina 1

La ciutat de València va caure a les mans dels falangistes el 29 de març de 1939. Segismundo Casado, que va ser escorta d'Azaña, s'havia instal·lat a Capitània. La ciutat estava plena de gom a gom de persones que feien la salutació feixista. Els franquistes de la Quinta Columna ressuscitaven dels seus amagatalls, ja eren al carrer; van exigir a Casado el lliurament immediat dels centres de poder. Casado se'n va anar cap a Gandia per agafar un vaixell, i quan el 30 març els italians entren a Alacant i el general Aranda a la nostra ciutat amb les seues tropes, València ja està a les mans de falangistes valerosos.

Com va escriure Fernán Gómez, no va ser la pau, sinó "la victòria", l'inici de la degolladissa que ha reflectit en una llista ben àmplia l'indispensable llibre de Vicente Gavarda *Los fusilamientos en el País Valenciano*.

Entre els primers detinguts hi ha Vicent Miquel Carceller i el dibuixant Bluff, segons diuen les cròniques. Els falangistes van començar a torturar-los perquè digueren qui s'amagava darrere del col·laborador de *La Traca*, "Marqués de Sade" o "Tramús". Era Enrique Pertegás, director artístic del *Conte del Diumenge* i col·laborador de *Pensat i fet*, però la seua identitat no va ser revelada als torturadors falangistes.

Per a Alejandra Soler, viuda d'Arnaldo Azzati, Carceller "era un home que tenia molta agudesa, un gran talent irònic. En definitiva, un fustigador de la paraula. Va crear al voltant seu una aurèola de diable. Tinc la certesa que el va matar l'Església". Com en molts llocs de la pell de brau, el dit acusador dels capellans, dels rectors, dels sagristans i dels bisbes va guiar el tir a la nuca de molts falangistes i requetés, com està ben documentat.

Un testimoni excepcional

Dalt a l'esquerra, un número de *La Traca* de l'any 1915, anterior a que Carceller se'n fera càrrec. A la dreta, una caricatura típica de la seua època. Baix, una imatge de Vicent Miquel Carceller.

Entre els primers detinguts hi ha Vicent Miquel Carceller i el dibuixant Bluff

Els van afusellar per l'acusació d'"intel·ligència perversa"

d'aquella situació de malson, acabada la guerra, amb les presons atapeïdes, és Luis Ayllón Carbonell, que va faltar fa poc, tinent republicà del 13 Regiment Guadalajara. En la derrota, va estar pres amb Vicent M. Carceller a la presó model, encara que Ayllón va poder salvar la pell.

En una conversació amb aquest periodista, Ayllón va assenyalar que Carceller va mantenir una dignitat exemplar a la presó. "Però els falangistes el

turmentaven venint cada dos per tres a buscar-lo, i li deien 'aquesta vegada t'afusellem'. Ho van fer moltes vegades fins que un dia se'l van emportar i ja no va tornar".

El periodista Carceller és un espill en què es pot recrear la justícia i la memòria històrica necessària en aquests moments en què personatges públics justifiquen els assassinats del franquisme i el seu règim de por. Segons els documents judicials, Bluff i Carceller van ser afuse-

llats per "intel·ligència perversa"; ni el surrealista més retorçut podria imaginar un càrrec semblant.

A pesar de l'escandalosa indiferència de l'ajuntament valencià, la memòria d'aquest pioner de la premsa progressista continua viva. El 1997, l'editor Eliseu Climent hi tocà de mig a mig en denunciar "la doble mort de Vicent Miquel Carceller, a les mans de Franco l'any quaranta, i després, a les mans de la societat valenciana".

UN PAÍS DE PARAULES

Entre dues passions

FRANCESC CALAFAT

tema espinós de l'infern que són els confrontaments bèl·lics. És una obra que em va esborronar per la seua veritat literària i em va sorprendre pel fet que els moments més memorables resulten precisament aquells on es cou la tragèdia. En *Les ales esteses* (2005) el lector pot gaudir de l'esclat exultant del llenguatge, perquè es troba amb un bon domini dels recursos narratius i la confecció d'una prosa elaborada, repleta de sinuositats, que contagia el lector del goig que mostra l'autor en una fabulació nodrida de màgia. Al mateix temps no obstant, pot constatar un cert desequilibri entre l'esquelet de la història i els vels de l'estil.

Encara que Vicent Usó és un autor bastant apreciat per la crítica, em sembla que és un escriptor poc llegit. Si més no fóra del País Valencià, no és el que sol dir-se un escriptor popular, massa conegut, i em fa la impressió que amb *El músic del bulevard Rossini*, que ha aconseguit per segona vegada ser finalista del Premi Sant Jordi, aspira atraure un públic més ample, sense per-

dre la seua veu. I per aquest motiu controla la seua explosió verbal a fi de fer prevaldre la trama, integrada per diversos ingredients: una història d'amor, la fascinació pel poder transformador de la música, el drama de la immigració i la diversa realitat del lloc d'arribada. D'entrada, un material prometedor. La novel·la narra com Tadeusz, po-

L'autor controla la seua explosió verbal a fi de fer prevaldre la trama

lonés i d'origen humil, tocat per l'àngel de la música, pot assistir a un conservatori, i, quan li arriba l'oportunitat de demostrar la seua vàlua, la ruptura sentimental i la posterior mort del pare fan que se li ensorren totes les il·lusions. Aconsegueix restablir el lligam afectiu amb la seua nòvia i llavors se li fa insuportable deixar morir el seu deliri pel

violí. En el duel entre l'estimada i les muses, s'inclina per l'art. Somnia que aviat triomfarà i tornarà a retrobar la seua amada. Tadeusz confia que les màfies li concertaran audicions amb alguna orquestra en l'Europa occidental i, com no podia ser d'una manera, cau en la seua teranyina. El jove encara té una mica de sort, només li demanen una bona part del que guanya com a músic de carrer; altres companys de viatge les passen més magres: han de delinquir o s'han de prostituir. Una davallada a la desesperació. Quan tanques el llibre, tens un regust entre amarg i dolç, perquè no trobes allò que esperaves: la història d'amor i els personatges són massa primis i l'encís de la música a penes és apuntat. L'autor es troba còmode en la descripció de detalls o de personatges secundaris o en les seues paraules, que solen estar bé. Usó és un escriptor competent que sap encaixar bé les peces variades que tragina i ofereix moments d'interès, com ara la travessia de l'autobús per Europa cap a las terra promesa i un final ben eficaç.

Impostures

MANUEL BAIXAULI

Les persones no són ridícules més que quan volen parèixer o ser el que no són", escriu Leopardi al seu immens *Zibaldone*. L'encert de la frase el comprovem cada dia a la faena, a la tele, al carrer... I encara més si observem, per exemple, els assistents a una boda. El desajust entre els vestits i qui els porta és per a llogar-hi cadires. Però no limitem la idea a les persones, incloguem-ne els edificis, els carrers, les ciutats... "Tot esdevé ridícul quan vol parèixer o ser el que no és". Què és pretén, quan es dissenya alguna cosa? Quasi sempre, que allò dissenyat parega el que no és. Un bar nou de trinca te'l venen com a centenària taverna irlandesa, plena de fotos i mobles falsament antics; es dissenyen i es fabriquen bagus amb forats que imiten l'obra del corcò, rajoles amb esquerdes, pantalons esgarrats, marcs descolorits... Hi ha un fum de revistes que aporten idees per a transformar l'interior de casa —vàter i cuina inclosos— en aparador, pensat per a la contemplació, per a la foto, no per a l'ús. Tot està dissenyat, certament. No cal caure, però, en la impostura. El millor disseny, per a mi, és el que no es nota. I el nostre entorn està sobredissenyat. Un dels interiors de casa que més m'ha agradat mai era el que tenia Joan Fuster. Allò era un caos ordenat, reple de llibres, carpetes, dibuixos, escultures... Cada cosa ocupava el seu lloc per a ser útil. A les antípodes del minimalisme, ara tan de moda. Un interior buit, amb els objectes imprescindibles només, és bell si aquests pocs objectes i les parets i el paviment són de veritat i no una falsificació. Però avui tot és fals, es dissenyen els objectes més per a impressionar que no per a ser útils. I la utilitat és —hauria de ser— un estímul per a la bellesa. És bella la natura? Doncs en la natura no hi ha res inútil, ni superflu. Qui dubta que una fàbrica del principi de segle, amb el seu fumeral, o un molí d'arròs, o un tren antic, són bells? Doncs eren, per damunt de tot, útils. Ben poques coses queden, que siguen de veritat. Costa de trobar un cafè o un casino autèntics, costa de trobar espais que no ens vulguen impressionar, ciutats amables, de bellesa callada, profunda, que escapen a l'estàndard turístic. L'acra de la globalització: la banalització de les ciutats, abans tan peculiars i diferents les unes de les altres i ara totes imitant un mateix patró: la ciutat aparador, plena d'edificis que volen ser escultures. El Guggenheim de Bilbao o la Ciutat de les Ciències de València són una pedanteria dels seus autors i dels polítics que ho han promogut. Construïts pensant més en la postal que no en la utilitat, recorden aquella dona que pot quedar digníssima amb un vestit que s'ajuste al seu cos i personalitat, però que opta per emular tal actriu de moda, i, és clar, fa riure. Volen parèixer el que no són. I això, ja ho diu Leopardi, els fa ridícules.

El músic del bulevard Rossini

Vicent Usó

Edicions Proa

Barcelona, 2009. 118 pàgines

Vicent Usó és un narrador solvent, amb destresa notable per conferir veus individuals, monòlegs, climes crispats, i sobretot habilitat per orquestrar, dosificar la narració cap un final sempre rotund, com veiem en *La taverna del Cau de la Lluna* (2001) i *L'herència del vent* (2002). L'autor té bona mà per fer vibrar la corda del dolor, però també per a l'humor com es pot veure en el segon títol esmentat, on a través dels ulls del secretari d'un ajuntament de postguerra observem l'esclatxa brutal que existeix entre la vida i el soterrament grotesc d'un prohoms de la ciutat i la descripció solemne que en fa la premsa oficial del règim. Per aquest lector el seu llibre més emblemàtic i valent és *Crònica de la devastació* (2002), on, tot i haver serrells sense estar ben resoltos, toca amb fortuna el